

Forum Ruimtelijk Erfgoed Flehite

Secretaris R.W.Blaauw
Muurhuizen 21 3811EC Amersfoort
r.w.blaauw@hetnet.nl
tel: 06 53524430

Aan de SVE en SIESTA
p/a
Kleine Koppel 14
3812 PH Amersfoort
sectetaris@stichtingvriendendeeemhaven.nl

van: Forum Ruimtelijk Erfgoed Flehite
datum: 14 april 2020
betreft: Uw brief van 5 maart 2020 **“Wat betekent de Eem voor u?”**

Lectori Salutem,

Graag reageren wij op uw brief van 5 maart j.l.

Met waardering hebben wij kennis genomen van de samenwerking van de SVE en SIESTA in de zorg voor de toekomst van het Eemgebied. Daarmee onderschrijft u naar ons oordeel de wenselijkheid van integrale aandacht voor de vorm, functie en cultuurhistorie van de Eem en haar oevergebieden. In dit omvangrijke transformatiegebied van de stad krijgt Amersfoort een geheel nieuw gezicht, waarin historische en geheel nieuwe elementen worden samengebracht en voor vele jaren het stadsbeeld van Amersfoort ingrijpend mede zullen bepalen.

In verband daarmee brengt het Forum Flehite graag het volgende onder uw aandacht.

1. Transformatie hoort bij de Levende Stad.

De transformatie van het havengebied is een vanzelfsprekende ontwikkeling in de tijd. Vanaf de middeleeuwen is de Eemhaven een belangrijke levensader geweest van de stad. Door de Eem was Amersfoort verbonden met de Zuiderzee en de handel met Amsterdam en andere steden. Door de eeuwen heen zijn de Eemoevers telkens aangepast en ingericht naar de behoeften van het moment. De ontwikkeling van het bedrijfsterrein Isselt in de vorige eeuw heeft een oeverbeeld opgeleverd dat velen van ons nu op het netvlies hebben. Toch is ook dat een beeld van de tijd. Een beeld van een beperkte periode in de geschiedenis van de Eem. Veel van de gebouwen uit die recente geschiedenis hebben inmiddels hun functie weer verloren, zijn verdwenen of hebben een ander gebruik gekregen. Die transformatie gaat voort en hoort bij de Levende Stad.

2. **Kombinatie van hergebruik en nieuwbouw.**

In die transformatie is hergebruik van goede gebouwen zeer aanbevelenswaardig. Het past in het streven naar recycling en het houdt ons verbonden met onze geschiedenis. Het hergebruik van de Prodentfabriek en Rohm en Haas zijn daar goede voorbeelden van.

Daarnaast is er nieuwbouw voor nieuwe functies, zoals wonen en winkels en vrije tijd.

Daarbij doet zich de vraag voor in hoeverre de vorm van de nieuwbouw geïnspireerd moet zijn op gebouwen die zijn verdwenen. Als voorbeeld noemen wij Kamer3 (naast Zandfoort aan de Eem). Voor die locatie is een woongebouw ontworpen met een vormverwijzing naar een fabrieksgebouw dat er nooit heeft gestaan? Het Forum Flehite heeft het gemeentebestuur al eerder laten weten, ook om andere redenen, ongelukkig te zijn met dit ontwerp. Veel liever zagen wij een ontwerp dat voortkomt uit een totaalbeeld voor de Eemoever in deze tijd, een beeld dat verbinding zoekt met de Binnenstad en met de bebouwing aan de overzijde van de Eem.

Ook het beeld daarna, langs de Kop van Isselt, zou onderdeel moeten zijn van het ontwerp.

3. **Betekenis van de Eem en de haven.**

Cruciaal bij de ontwikkeling van het havengebied is de betekenis van het water, van de haven, van de Eem in deze tijd. Gebouwen werden vroeger ontworpen vanuit hun functie aan het water. Het Spijkertje, silo's, schuren en pakhuizen. Het water was voorheen het schouwtoneel van vervoer, handel en industrie en kan nu het podium zijn voor allerlei cultuur, plezier en commerciële activiteiten. De ontwerpogave van nu begint bij het definiëren van de functie van de Eem en de haven in deze tijd.

Zoals verwoord in het Ambitiedocument voor De Nieuwe Stad zou de haven een levendig verlengstuk van de oude stad moeten zijn, dat ook in schaal en uitstraling de verbinding maakt met de oude stad. Voor de Kleine Koppel willen wij in dat kader aanbevelen om bijvoorbeeld de gesloten gevels van Rohm en Haas aan de waterzijde meer te openen. Aan de overzijde, langs de Grote Koppel zou meer reuring kunnen ontstaan door de herbouw van het Spijkertje ten behoeve van een publieksfunctie en het toelaten van andere functies dan wonen in de begane grondlaag van de woonbebouwing.

4. **De Nieuwe Stad is deel van een groter stadsgebied.**

In het Ambitiedocument 2.0 is naar het oordeel van het Forum Flehite het ontwerp voor de inrichting van De Nieuwe Stad erg naar binnen gericht en weinig ontworpen vanuit de samenhang met het grotere omliggende gebied. Het lijkt alsof het plaatsen van zo veel mogelijk bouwvolume, al dan niet in blokken geïnspireerd op industriële vormen, een doel op zich is geworden. Het wachten op "initiatieven uit de markt" wordt zelfs als gewenst beleid aangegeven. Het Forum Flehite vindt de aanpak van de ontwikkeling van het Eemgebied niet in overeenstemming met het grote belang van dit gebied voor de stad. De transformatie van het Eemgebied is een zeer grote ruimtelijke ingreep voor de stad. Deze ingreep drukt een verregaand stempel op de nieuwe geschiedenis van Amersfoort. Dat vraagt om een zorgvuldige keuze van nieuwe vormen en functies, in een ruimtelijk sterk samenhangend nieuw stadsdeel, met daarin een nieuwe eigentijdse betekenis van de Eem. Een proces van actieve inbreng vanuit uiteenlopende instanties en betrokkenen, zoals u nastreeft, steunen wij van harte.

Conclusie en aanbevelingen

1. Het Forum Flehite beschouwt de Eem en haar oevers als belangrijk ruimtelijk erfgoed van de Stad.
2. Wij pleiten voor een ontwerp waarin de ruimtelijke samenhang zichtbaar wordt van de bebouwing aan de Kleine en de Grote Koppel, de Kop van Isselt en de verbinding met de oude stad. Het gaat dan met name om hoogtes en massa, om dakvormen en plinten.
3. Hoogte, massa en vorm moeten logisch voortkomen als een kwaliteit uit een integraal ontwerp voor het gebied en niet uit een behoefte aan veel bouwvolume of hoge opbrengst.
4. Wij sluiten ons aan bij de Hoogbouwvisie van de gemeente waarin op pagina 22 staat dat “het gebied langs de Eem, vanaf de Koppelpoort tot de samenkomst met het Valleikanaal, als ‘Kwetsbaar Gebied voor Hoogbouw’ wordt aangemerkt”. “Hoogbouw wordt hier niet aangemoedigd”.
5. In functionele zin zou de bebouwing aan de haven op beide oevers een levendig verlengstuk van de oude stad moeten zijn. De havenoevers dienen zoveel mogelijk openbaar toegankelijk te zijn, dat wil zeggen, geen privé strandjes of dergelijke, wel wandel en fietsroutes.
6. De Kop van Isselt leent zich door de ligging in een bocht van de Eem, stedenbouwkundig gezien, voor een bijzonder gebouw of ander bijzonder element aan het water,.
7. Voor de Eemoevers in de ruimere omgeving willen wij pleiten voor voorrang voor bedrijven en andere functies die zich richten op het water. Bedrijven die zich afkeren van het water, zoals Filippo en Suez zouden bij de transformatie zoveel mogelijk moeten worden vermeden.
8. Het aantal openbare plekken waar je de Eem kunt ervaren en bij het water kunt komen, zou voor het gebied Isselt kunnen worden uitgebreid. Nu worden die, zoals langs de Havenweg, helaas gesloten.
9. Vanuit de cultuurhistorie van het Eemgebied is het aan te bevelen waardevolle bedrijfsgebouwen langs de oevers in het transformatiegebied zoveel mogelijk een passende nieuwe functie te geven.

Met vriendelijke groet,
Forum Ruimtelijk Erfgoed Flehite



Rob Blaauw
Secretaris

Het Forum Flehite bestaat uit:

Tom de Wit, stedenbouwkundige (voorzitter)
Rob Blaauw, volkshuisvester (secretaris)
Nico Vink, stedenbouwkundige
Jan Bos, architect
Trudy de Mooij, voorlichter RO
Rudi Gnirrep, bouwkundige
Ed van der Veer, historicus, bedrijfseconoom